

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula III. Quicquid sit, compositum est

urn:nbn:de:bsz:31-102400

ita disputatis, nescio an satis causæ habeat *in text.*
 i. L. III. de animâ vocem animâ cum Themistio
 exponendi per nomen homo.

XLIV. Cæterum non contempnam cenfe-
 mus determinationem Scoti *l. cit.* Dicit, actio-
 nes esse tantum suppositorum, non simpliciter,
 sed tanquam ultimo ab iis denominatorum. An-
 que ita licet anima dicatur intelligere, Deus cre-
 âsse, gubernare mundum; tamen ulterius & me-
 diante animâ dicitur etiam homo intelligere, & in
 divinis Pater dicitur creâsse, gubernare. Ita non
 oculus tantum curari dicitur, sed ratione ejus ipse
 homo.

XLV. Sed neque hoc prætereundum videtur,
 supposito non unâ ratione tribui agere aut pati.
 Tribuuntur enim jam significato voce substantivâ
 & substantiam significante: quomodo dicimus
 Hippocratem vel hominem curare, Calliam vel
 hominem curari; jam ut denominato ab aliquo
 accedente, ut, Medicus curat, Musicus curat, si idem
 sit Medicus & Musicus. Ex quo ipso etiam per-
 spicitur, attributiones illas aliquando esse per se,
 ut cum Medicus curare dicitur, aliquando per ac-
 cidens, ut cum Hippocrates, aut Musicus curare
 dicitur, ex II. Phys. i. 33.

REGULA III.

Quicquid fit, compositum est.

I. Το γινώσκων ἀπὸν αἰσθητῶν *l. cit.* I. Phys. i. 64.

Quin

Quicquid
 sunt, &
 Id, ex
 gens y
 cet fit,
 VII. M

II.
 ria. C
 mus e
 anima
 III.
 Aristo
 vel fin

Qu
 For
 Erg
 Min
 ma co
 aut it
 Si hoc
 quæst
 ratio
 form
 dabit
 mâ e

IV
 que f
 cies r
 mas o
 speci

Quicquid fit, semper est compositum. Omnia, que fiunt, & ab aliquo, & ex aliquo, & aliquid fiunt. Id, ex quò fiunt, materia est; id à quò, dicitur agens vel causa efficiens; aliquid verò, quod scilicet fit, nec materia, nec forma, sed compositum. VII. *Metaph. l. 1. 22 & 26 & XII. Metaph. l. 1. 12.*

II. De materia videbimus in *disput. de materia*. Compositum fieri controversià caret. Videmus enim quotidie generari plantas, homines & animalia alia.

III. Ad probandum, formam non fieri, utitur Aristoteles argumentò, quod ab Interpretibus hoc vel simili modò formatur:

Quicquid fit, constat ex materia & forma.

Forma non constat ex materia & forma.

Ergò forma non fit.

Minoris veritas videtur evidens. Si enim forma constitueretur ex materia & forma, ista forma aut iterum constaret ex materia & forma, aut non. Si hoc, cur de forma, de qua in principio erat quæstio, id similiter non decernitur? Nulla enim ratio est, cur unam formam potius ex materia & forma constare dicamus, quam aliam. Si illud, dabitur progressus in infinitum. De illa enim forma eadem redit quæstio.

IV. Nonnulli ex Recentioribus, formas quoque fieri contendunt, hisce nixi rationibus: I. Species rerum naturalium fiunt: ergò necesse est, formas quoque fieri: quia non materia, sed forma, speciem facit & constituit.

V. II. Si

V. II. Si neque materia, neque forma totius fit, neque ipsum totum fiet, quia totum nihil aliud est, quam aliquid constans ex hisce suis partibus, imò à partibus suis simul sumtis realiter non differt, ut eruditè disputant Metaphysici. Posterius autem absurdum esse, omnes fatentur. E. & prius ab omni ratione alienum esse necesse est.

VI. Isti Authores, hòc ipsò, quod formas quoque in iis habent, quæ fiunt aut generantur, Majorem propositionem argumenti in §. III. propositi universè veram esse non admittent.

VII. Nos, quamvis non omninò negemus, formas quoque suò modò fieri, de quò in subsequen- tibus, propositis tamen argumentis nihil obtineri arbitramur.

VIII. Nam quantum ad antecedens primi argumenti, potiùs individua alicujus speciei per se fiunt, quam ipsa species. Quà de re *Reg. I.*

IX. Forma facit & constituit speciem; at non nisi per informationem vel unionem cum materiâ. Etiam si igitur nec materia nec forma fiat, species nihilominus poterit fieri, eò, quòd forma uniatur materiæ. Unde consequentia in primò argumentò nulla est, quemadmodum & in secundò.

X. Nihil impedit, quo minus totum fiat, etiam si nec forma nec materia fiat, modò fiat unio forma cum materiâ. Ita quando paries dealbatur, fit paries albus, & tamen neque materia sive subjectum

alber

albedo, cum
& cum
albus p

XI.
corpus
forma
feret,

XII
nihil a
& anin

quæ p
ne ven

dum fi
totum

citra e
tes em

primò
ve i ut

terâ;
inter f

ab iis
remi
i. e. u

In pri
differ
simul
tione
men

albedinis tunc fit, neque forma, nempe ipsa albedo, cum & paries jam olim sit factus, & albedo in & cum tectorio jam ante existat. Fit igitur paries albus per hoc, quod albarium parieti inducitur.

XI. Sic etiam, si Deus animam crearet ante corpus, eamque postmodum in corpus in utero formatum infunderet, hac infusione nec corpus fieret, neque anima; fieret nihilominus homo.

XII. Neque quidquam refert I. quod totum, nihil aliud est, quam aliquid constans ex corpore & animâ. Nam verbo *constans* significatur unio, quæ præter illas res, quæ materiæ & formæ nomine veniunt, in toto sive composito reperitur; quæ dum fit, compositum fieri ostendimus. II. Quod totum à partibus simul sumtis dicitur reipsâ sive citra operationem intellectus non distingui. Partes enim simul sumtæ bifariam possunt intelligi: primò, ut idem sint, quod aggregatæ sive collectæ, vel ut non sumantur singularim, sive una sine alterâ; secundò, ut idem, quod unitæ, sive unionem inter se habentes. Posteriori modò concedimus, ab iis totum reipsâ non differre. At sic quoad rem ipsam neque negatur, partes ut simul sumtas, i. e. unitas, fieri; hoc ipsò, quod reverâ idem sunt. In priori sensu falsum est, totum & partes non differre reipsâ, quia ut diximus, præter partes sic simul sumtas requiritur ad totum unio. Et hac ratione, etsi partes simul sumtæ non fiant, nihil tamen repugnat, totum fieri per hoc, quod uniantur.

XIII.

XIII. Conſuevit autem & hîc adhiberi diſtinctionio ſimilis ei, qua *Reg. preced.* fuiſmus uſi. Eam exprimemus uerbis *Soarii diſſ. Metzpb. XV. ſ. IV. Majoris claritatis gratiâ diſtingui ſolet duplex terminus, ſc. ut quod, & ut quo, ſeu qui abſolutè ſit, & quò aliud ſit. Compoſitum ergò eſt terminus qui ſeu ut quod: quia illud per ſe primò ſit: nam illud maximè intenditur per generationem, & in id ultimo terminatur generatio: & à ſimili patet in artificialibus: nam domus eſt, qua per ſe primò adificatur & c. Terminus autem quo, eſt forma, quia ſit, ut per eam compoſitum conſtituatur. Quemadmodum igitur terminus qui generationis eſt compoſitum; ita de eò propoſitiõ Major in argumentõ § III. accepta procul dubio uera eſt.*

XIV. Et ſi ad oſtendendum, compoſitum potius fieri quàm formam, neque hâc in parte paribus hanc cum illò ambulare paſſibus, argumentum ab uſu loquendi petamus, nullam fortassis merebimur reprehensionem. Quem enim audiuiſti dicentem, natam ſibi eſſe animam filii, aut maſculi uel fœminæ, & non potiùs filium, uel maſculum aut fœminam. Et ne quis regerat, contentionis funem hîc non trahi de hominibus & animis humanis; eadem certè conſuetudò obtinet, quando ſermo eſt de animalibus brutis, plantis, & aliis omnibus rebus ortui & interitui obnoxiiis, uti & de arte factis. Boves, oves, equos, non animas eorum naſci aut generari; domum ædificari

aut extimus.
gregem
dochico

XV.
dò fieri
& 27. a
teriã ſe
rit, gen
at form
certè in
dicit, in
re figur
ria gene
annot.
plicat:
ſe ſolita
ricum
teriã, &
bilem:
copulat
circò ag
cum m
hac per
27. Ha
XVI
ſcriptu
autem
giuntu

aut extrui, non figuram aut formam domus, dicimus. Et qui dixerit, generatione tot animarum gregem suum esse auctum, is dubio procul synecdochicè loqui perhibebitur.

XV. Non negat Aristoteles, formam ullò modo fieri. Expressè enim, idque non semel *cit. t. 26. & 27.* asserit, formam fieri in aliò, nempe in materià sensibili & singulari. Et Averroës *ibid.* asserit, generans transmutare materiam, ut in eà faciat formam. Si in materià facit formam; forma, certè in eà fit. Et Alexander II. *quest. nat. c. ult.* dicit, in materià subjectà formas generari; ut in ære figuras. Negat igitur, formam seorsim à materià generari; ut exponit Scaynus *XII. Met. c. III. in annot. l. 2.* Pererius *L. V. c. V.* Aristotelem ita explicat: *Vult, ait, indicare, formam non produci per se solitariam & seorsim à materià, & postea copulari cum materià, sed eam produci ex materià, in materià, & cum materià copulatam, & ab eà inseparabilem: & quoniam nihil aliud est cõpositum, quàm copulatum & conjunctum ex formà & materià, idcirco agens naturale producendò formam copulatam cum materià, dicitur producere cõpositum. Atq; hæc perspicuis verbis docet Aristoteles VII. Met. t. 27.* Hæc Pererius. Sed de hisce aliò die plura.

XVI. Reprehendunt hodiè & id, quod ab aliis scriptum est, cõpositum primò fieri, formam autem fieri ex consequenti vel per accidens. Largiuntur ultro, cõpositum illud esse, quod à generans

nerante primario intenditur; sed tantum abesse putant, ut inde sequatur, compositum primo generari, ut potius existiment, inferendum ex eo esse contrarium, nempe formam primo fieri; consequenter autem compositum, propter axioma Aristotelicum: quod primum est in intentione, posterius est in executione.

XVII. Verum ex iis, quæ §. XIII. ex Suarezio audivimus, constat, aliquid primo fieri, esse, fieri tanquam id, quod primo intenditur in generatione. Cum igitur concedant, compositum esse id, quod in generatione primo intenditur, nulla causa esse videtur, cur quidquam hic controversie moveatur. Accipiunt illi particulam *primo* de ordine generationis, cum intelligenda sit de ordine intentionis.

XIIX. Cæterum, quod asserit Philosophus compositum fieri, non tantum ad substantias pertinet, sed & ad accidentia. Testatum id facit *cap. 1. 22. L. VII. Metaph.* Cum enim dixisset, omnia quæ fiunt, & ab aliquo, & ex aliquo, & aliquid fieri, ut exponeret, quid per *τὸ* aliquid intelligat, addit, *aliquid verò dico rationem cuiusq; predicamenti; aut enim sit hoc, (substantia) aut quantum, aut quale, aut alicubi.* Et *ibid. 1. 32.* docet, rationem quæ probaverit formam non fieri, idem quoque de accidentibus demonstrare. Et sicuti dixit, globum æneum fieri, non globum, (quod exemplum est loci substantiæ) id est, formam globi: ita

asserit,
le lignu
tem, ut
aut ani

XIX
quod g
te milit
bus, hō
siti den
dum L.
generat
quàm e
jcur p
cratis
aul ori

XX
in censu

XXI
dum &
sita sub

XXI
dubiū
memiū
posita.

XXI
primo,
quod u
mō den
Jam pa

alle

asserit, non ipsum quale, h. e. qualitatem, sed quale lignum, neque ipsum quantum, h. e. quantitatem, ut exponit Alexander, sed quantum lignum, aut animal quantum, fieri.

XIX. Quæri demum & id hîc potest, an & id, quod generatur, suppositum sit? Pro negante parte militare videtur, quod partes animalium, quibus, hîc ipsò, quod partes sunt, appellatio suppositi denegatur, dicuntur generari, quemadmodum *L. II. de gen. animal.* cor primum omnium generari dicitur, & post ipsum interiora potius, quàm exteriora. Et Galenus *c. III. de form. feci* jecur prius aliis partibus effingi statuit. Hippocratis in *L. de diet. & lib. de loc. in hom.* omnes simul oriri, sententia est.

XX. II. Generantur cornua, dentes, quæ & ipsa in censum suppositorum non veniunt.

XXI. III. Paries fit albus, aqua fit calida. Calidum & album formaliter sunt accidentia; supposita substantiæ primæ.

XXII. Supposita generari aut fieri, nullum est dubium. Quid autem ulterius dici posse exhibemus, patebit ex responsione ad argumenta opposita.

XXIII. Ad primum respondemus: id, quod primo, id est, tanquam primo intentum fit, & ad quod ultimò terminatur generatio, vel quod ultimò denominatur à generatione, esse suppositum. Jam partes animalium in generatione non primo

intenduntur, nec ad eas ultimò terminatur generatio. Ordinatur enim eorum generatio ad ipsum totum. *II. de part. anim. c. 1.*

XXIV. Ad secundum: An dicendum, fieri vel generari esse supposito, quando forma, cujus ratione compositum fit vel generatur, est forma alicujus totius substantiæ, & non tantum alicujus partis? At generationis cornuum terminus quod tantum est forma cornuum, tanquam partium animalis, non autem totius animalis. Quæ responsio fortassis & priori argumento applicari potest. An ita respondendum: Licet cornua generari aut fieri dicantur, id tamen, quod ultimo fieri per illam generationem dicitur, esse animal cornutum? Per generationem enim cornuum dicimus, animal cornutum fieri.

XXV. Ad tertium: Quod *Regulâ præced.* notavimus, supposito tribui non unâ ratione agere, aut pati, id hîc quoque observandum censemus nempe fieri convenit supposito jam expressio vocis substantivâ substantiam significante, (quod etiam referimus, cum hujusmodi voce significatur re arte facta) quomodo dicimus, hominem v. g. Petrum nasci, domum ædificari, &c. jam ut appellatio ab aliquo accidente, ut cum dicimus, aliquod fieri album aut calidum. Et tantum de hisce.

COROL

Pr
negan
specta
quan

Pe
scien
neam

Co
sen

I.

Propositionem exclusivam exclusi subjecti negantem ex respectu, quò alteri opponitur, spectatam aliter esse exponendam, quam quando absolute consideratur, negamus.

II.

Peccat non tantum, qui agit contra conscientiam rectam, sed & qui contra erroneam.

III.

Conscientia erronea non obligat ad sui observationem, sive ut secundum ipsam agas; obligat tamen, ne quid contra eam facias.

